

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

16.12.2024

Virtsarakon kertakatetrointi asumispalveluyksiköissä ja kotiin annettavissa palveluissa

Kerta- ja toistokatetrointi ovat ensisijaisia katetrointivaihtoehtoja virtsarakon tyhjenemisvaikeuksissa. Mahdollisuuksien mukaan jäännösvirtsatodetaan ultraäänilaitteella ennen kertakatetrointiin päätymistä. Kerta- ja toistokatetroinnilla voidaan välttää virtsatieinfektioiden merkittävien riskitekijä eli pitkäkestoinen katetrointi.

Tarvikkeet ja käsihygieniat

Desinfioi kädet ja kerää seuraavat katetrointitarvikkeet puhdistetulle tasolle:

- hydrofiilinen kertakatetri
  - tavallisin katetrimalli on hydrofiilinen suora- ja pyöreäkärkinen katetri, joka liukastetaan steriilillä vedellä tai keittosuolalla, ellei se ole valmiiksi liukastettu.
  - valitaan halkaisijaltaan mahdollisimman pieni katetri, aikuiselle koko Ch 12–14
  - miesten katetrit, joita käytetään kertakatetroinnissa, ovat naisten vastaavia katetreja pidempiä
  - erikoiskatetrien käyttö vaatii erilliset ohjeet
- steriiliä vettä tai keittosuolaa valmistajan suosituksen mukaan liukastamiseen, jos neste ei sisälly katetripakkaukseen
- tarvittaessa nesteellä liukastamisen lisäksi yksittäispakatut puudutegeeliruiskut. Jos puuduteaine on vasta-aiheinen, valitse liukastusaine valmistajan ohjeiden mukaan
- tehdaspuhtaat tai steriilit suojakäsineet
- tehdaspuhdas pesukippo ja -taitokset, valmis pesusetti tai steriili, kertakäyttöinen katetrointipakkaus (sis. sykeröt, käsineet, atulat, muovitettu suojaliina, taitoksia)
- katetrointialueen pesunesteeksi soveltuu steriili vesi, keittosuola tai vesijohtovesi (huomioi, että oman kaivon vesi on infektioriski, jos kaivovettä ei ole tutkittu)
- steriili instrumentti katetrin asettamiseksi rakkoon, jos käyttää tehdaspuhdasta pesusettia
- puhdas virtsankeräysastia tai kertakäyttöinen virtsankeräyspussi
- vuoteensuoja vuoteessa katetroitaessa

Pesu ja katetrin valmistelu

Desinfioi kädet ja valmistelee tarvikkeet käyttökuuntoon käden ulottuville.

- lisää neste koko katetrin pituudelta, kun katetri on vielä pakkauksessa. Anna vaikuttaa vähintään 30 sekuntia

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

16.12.2024

- aseta vuodesuoja potilaan pakaroiden ja reisien alle. Laita pesukippo potilaan jalkojen väliin
- desinfioi kädet ja pue suojakäsineet
- ota tukeva työote peniksestä tai häpyhuulista ja pyri säilyttämään se koko toimenpiteen ajan
- suorita pesu vaihtaen taitos uuteen jokaisen pyyhkäisyn jälkeen
  - vedä mieheltä esinahka taakse, puhdista ensin terska ja sen jälkeen virtsaputken suu
  - levitä naiselta häpyhuulet, jotta näet virtsaputken suun. Puhdista se alaspäin suuntautuvien pyyhkäisyn
- käytä puudutegeeliä hydrofiilisen katettrin kanssa vain tarvittaessa, vasta-aiheet huomioiden
- huomioi, että pesun suorittamisen jälkeen suojakäsineet ovat kontaminoituneet

Asettaminen ja käsihygienia

- aseta katetri steriilin instrumentin avulla aseptisesti ja hellävaraisesti virtsaputken kautta rakkoon. Suorita katetrointi välttämättä katettrin koskettelua tai sitä, että katetri koskisi ihoa tai ympäristöä.
- peniksen suoristaminen kohti katetroitavan napaa ojentaa virtsaputken ja helpottaa katetrointia
- katetri on rakossa, kun virtsaa alkaa tulla.
- Yhdistä kertakäyttöinen virtsankeräyspussi katetriin tai käytä virtsankeräysastiaa. Pidä katetrin kiinni, kunnes virtsan tulo lakkaa ja poista katettrin rauhallisesti. Mittaa tai arvioi määrä
- miehiltä vedetään esinahka paikalleen kuroutumisen välttämiseksi
- kerää katetrointitarvikkeet roska-astiaan, riisu suojakäsineet ja desinfioi kädet
- hävitä mahdollinen virtsapussi paikallisten ohjeiden mukaan

Kirjaa potilastietoihin kertakatetroinnin syy, ajankohta, virtsamäärä, käytetyn katettrin koko ja malli